

'Baerne'

Tijdschrift van de Historische Kring "Baerne"

22e jaargang nr. 3 - september 1998

Conimex[®]

De Oosterse keuken thuis.

Slamat Makan – Smakelijk Eten.

Historische Kring Baerne

Postbus 326
3740 AH Baarn
tel. (035) 5430377

Voorzitter

J.G. v.d. Kraats
Torenlaan 34
3743 HH Baarn
tel. (035) 5421000

Algemeen Secretaris

L. Teekman
Kerkstraat 43
3741 AJ Baarn
tel. (035) 5430200

Penningmeester

I. Huls-Brandtsma
Wittelaan 8
3743 CP Baarn
tel. (035) 5422974

Werkgroep Archeologie

J.W.A.A. van der Laan
Schoener 12
3742 HD Baarn
tel. (035) 5411656

Werkgroep**Omgevingseducatie**

Y. v.d. Akker - v. Laar
Gerard Doulaan 4
3741 RH Baarn
tel. (035) 5417560

Werkgroep Oudheidkamer

R.J.E. Luikinga-Geijtenbeek
Klaproosstraat 15
3742 RA Baarn
tel. (035) 5415724

Werkgroep 'Baerne'

T. Biemans
Sophialaan 13
3743 CT Baarn
tel. (035) 5422951

Redactie Baerne

H. Bronkhorst
J. Kruidenier
L.J. Stomp
R. Uileman
T. Biemans

Ledenadministratie

N. Kuyt-Smit
v. Wassenaerlaan 16
3742 AH Baarn
tel. (035) 5418065

Bezoekadres en bezoektijden Oudheidkamer

Burgemeester Penstraat tussen nr.2 en 4. Open op maandagen van 10 tot 12 uur en van 20 tot 22 uur, maar **niet** op de eerste maandagavond van de maand en **niet** op maandagavond in de maanden juli en augustus.

Contributie

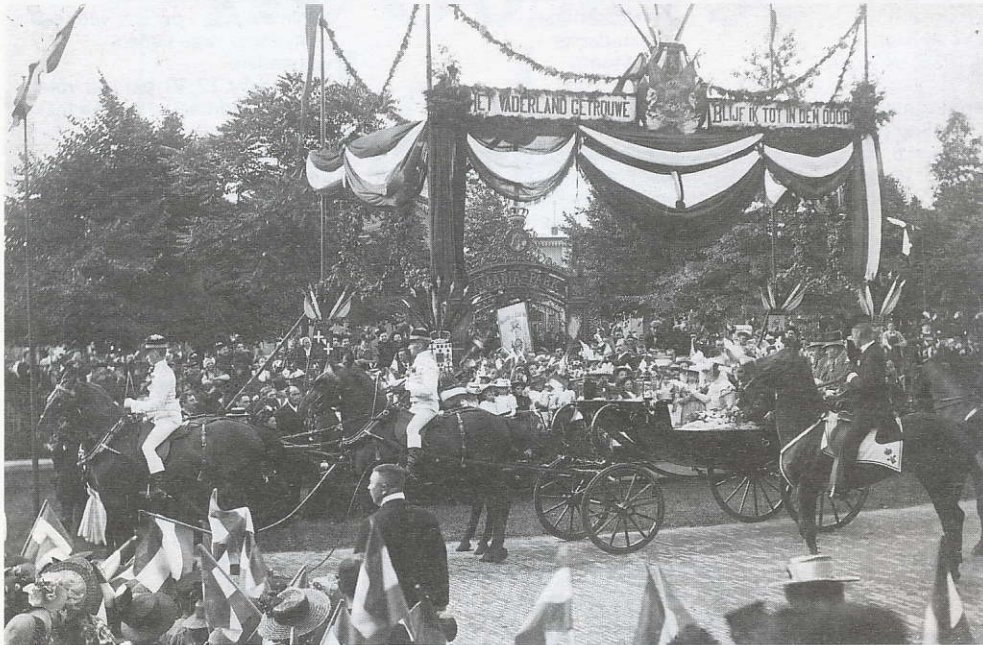
Minimaal f 25,- per jaar voor het individuele lidmaatschap.
Minimaal f 35,- per jaar voor een echtpaar of twee samenwonenden.
Minimaal f 12,50 per jaar voor het jeugdlidmaatschap (14 tot en met 18 jaar).
Bankrek.nr.: 30.47.28.292
Postbankrek.nr.: 41.92.133
Losse verkoop "Baerne": f 5,50 verkrijgbaar bij N. Kuyt-Smit en Boekhandel Den Boer, Laanstraat 69, Baarn

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.
Het tijdschrift 'Baerne' komt mede tot stand door Drukkerij Bakker Baarn.

INHOUD**pag.****Oranjegevoel in 1898****2****De boerderij van Schouten in de Hoofdstraat****8****De Eemsche Molen op een kaart uit de zeventiende eeuw****11****Eemruiters****17****Verenigingsnieuws****19****Programma****22**

ORANJEGEVOEL IN 1898

Hoewel het woord 'oranjegevoel' nog niet in de nieuwe van Dale (althans niet in de uitgave van 1992) voorkomt, kent vrijwel elke Nederlander het en zijn de uitingen ervan onderhand internationaal bekend. Met name dit jaar timmeren wij Nederlanders wel heel erg aan de weg met ons oranjegevoel, eigenlijk vooral een 'wij'gevoel. Met oranjegezindheid (volgens van Dale 'Het Huis van Oranje voorstaande') heeft ons huidige oranjegevoel maar ten dele te maken.

*De intocht van Koningin Wilhelmina in Baarn na haar inhuldiging in 1898 te Amsterdam.
De foto is gemaakt voor hotel Zeiler, waar Crescendo o.l.v. dirigent Van Dapperen speelt.
De foto werd gemaakt door Adriaan Boer.*

Voor de oorlog

Kreeg nog in de dertiger jaren op feestdagen van het Oranjehuis vrijwel elk kind een oranjestrik in het haar en/of een sjeper om (alleen dat gaf al een feestgevoel), en droegen groot en klein tenminste wel een oranjespeldje, nu heeft die gewoonte vrijwel afgedaan.

Met alle lagere scholen samen stonden we op ons paasbest - beter oranjebest - op markt of dorpsplein te zingen in 1938 bij het veertigjarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina. Na het zingen een krentenbol of sinaasappel voor ieder kind! Hoe enthousiast ook hebben we erepoorten gebouwd van bloeiende heide met oranje lijsterbessen toen in september 1936 Prinses Juliana en Prins Bernhard zich verloofden. En hoe veel uurtjes hebben we ingespannen zitten tekenen in de winter van 1936/37. Allemaal monogrammen JB ter ere van het huwelijk van Prins en Prinses, dat op 7 januari 1937 gesloten werd. Overigens waren het niet alleen kinderen, die zo'n gevoel van aanhankelijkheid demonstreerden. In de collectie Oudheidkamer vinden we nog een paar zilveren pumps met het JB monogram, gedragen door een bruidje, dat omstreeks diezelfde tijd trouwde. Tijden veranderen, want wie zou bij de letters M en M nog aan een monogram Maurits/Marilène denken, hooguit aan snoepjes van die naam.

Na de oorlog - kroning 1948

Na vijf jaar oorlog kon het weer. Volop vlaggen in mei 1945, rood-wit-blauw, maar ook oranje, en niet alleen in mei, maar een hele zomer lang. En wiens vlag verlegen was, kon nog wel verf bemachtigen om boven zijn of haar voordeur een strookje rood, wit en blauw aan te brengen. Bij enkele oudere huizen zijn daar zelfs nu nog vage sporen van te zien. Wat is er ook uitbundig gevlagd en gefeest t.g.v. de kroning in 1948. Oudere lezers herinneren zich ongetwijfeld de gevoelens van ontroering en blijdschap. Nog geen t.v. in de huiskamers, maar we leefden en beleefden mee via de radio. En wie heeft de kort nadien in alle bioscopen draaiende kroningsfilm eigenlijk niet gezien?

Een eeuw geleden - kroning 1898

Hoe het in 1898, een eeuw geleden, met ons oranjegevoel zat, kunnen we helaas niet meer navragen, alleen conclusies trekken uit wat er over geschreven staat. Het moet een bijzondere tijd geweest zijn, de tijd van grote staatslieden als Abraham Kuyper en Schaepman, maar ook van Troelstra en Domela Nieuwenhuis.

Ons land deelde in de algemene welvaart van het Europa van toen, zij het dat die wel hand in hand ging met armoede onder de arbeidersklasse. Nog geen radio om het mee te beleven, maar gelukkig wel uitvoerige krantenverslagen, waaruit blijkt, dat naar de kroningsfeesten alom, door rijk en arm, werd uitgekeken. Weliswaar hielden de volgelingen van Domela Nieuwenhuis en Troelstra zich officieel afzijdig van elke kroningsfeestiviteit, maar velen van hen konden desondanks de verleiding van het mooie sprookje, de kroning van een knap jong meisje tot koningin, die boven alle partijen stond, niet weerstaan. Ook toen dus al een soort nationaal gevoel, oranjegevoel zeggen we nu.

Aankomst in Baarn van Koningin Wilhelmina en Koningin-Moeder Emma (nog net zichtbaar) na de kroning. Rechts Prins Hendrik. De foto werd gemaakt door M. Kosters.

Feestcomité's

Al twee jaar voordien, in 1896, waren overal in het land feestcomité's opgericht, waarin de notabelen van die dagen hun zegje deden. Dat verliep niet altijd zonder wrijving, zoals blijkt uit een bericht in de Nieuwe Bredasche Courant, waarin 'een feestcommissie op non-activiteit te Waalwijk' beschikbaar was voor de meest biedende. Ook in Rotterdam stonden de samenwerkende Oranjeverenigingen o.l.v. de vereniging 'De Batavieren te paard' op hun achterste benen toen de door hen geplande optocht op 31 augustus zonder voorafgaand overleg plotseling door het Gemeentebestuur zou worden opgezet. Uiteindelijk, na veel geharrewar, maar terwille van de liefde voor het vorstenhuis, kwam een gedwongen samenwerking tot stand en werd de optocht voorbereid. De vrijwillige brandweer zou daarbij een voorname rol spelen, maar al gauw bleek, dat de financiën - of liever het ontbreken daarvan - een spaak in de wielen van de optocht konden steken. Zo zag het bestuur van de in Feyenoord opererende vereniging 'De Concurrent' zich na vergadering van de gezamenlijke spuitgasten gedwongen af te haken nadat het onderwerp 'optocht' met bijna algemene stemmen werd verworpen vanwege de hoge kosten. 'voor elk persoon tien Gulden voor een Costuum, dat kunnen wij volstrekt niet doen, want wij zijn alle maar minne werkmenschen' zo schrijft het bestuur aan het organisatie-comité. Er waren voldoende andere deelnemers, dus de optocht ging natuurlijk wel door, triest genoeg zonder de Feijenoordse brandweerlieden.

Festiviteiten in de koloniën

Waren alom in den lande festiviteiten gepland, hetzelfde gold voor Nederlandsch Indië en de West, waar, vooral in Suriname, flink gefeest werd. In Ned. Indië kwam van gezamenlijke feesten van de Europese bevolking met inlanders niet veel terecht. Hier en daar werden 'inlanders' op goedkope maaltijden onthaald, die die niet bepaald uitmunten door kwaliteit. Volgens een Padangse krant waren aldaar de Maleise hoofden uitgenodigd, die met onbewogen gezichten zaten te kauwen op niet-gare rijst met bedorven karkouwenvlees. De Europese bevolking zette de bloemetjes op grootse wijze buiten. Een blad uit Batavia schrijft, dat volgens opgave der modisten minstens 1000 japonnen genaaid moesten worden, terwijl lange balhandschoenen niet meer te verkrijgen waren.

Inlandse vorsten in ons land - bezoek op Soestdijk

Tot de vele genodigden voor de inhuldiging in Amsterdam hoorden ook inlandse vorsten. Maanden voordien al, in mei 1898, arriveerde het gezantschap van de

Soesoehoenan van Soerakarta o.l.v. de Pangeran Ario Mataram, oudste broer van de Soesoehoenan.

Kort nadien kwam Jang di Pertoean besar Sjarif Hasim Abdul Djalil Saifoeddin, sultan van Siak, Sri Indapoera en Onderhorigheden, die in juni door - zoals men destijds zei - de twee koninginnen op Paleis Soestdijk werd ontvangen. Ongetwijfeld zijn bij die gelegenheid heel wat Baarnaars uitgelopen om het gezelschap bij aankomst en/of vertrek, mogelijk ook op het station, te aanschouwen.

Volgens een krantenbericht werd de sultan uitgenodigd op een fauteuil naast de Koningin plaats te nemen en bleek hij later bijzonder opgetogen over de ontvangst. Dit nu viel weer niet in goede aarde bij oud-Indischgasten. E.e.a. was geheel in strijd met de adat hoe men inlandse vorsten ontvangt en door dergelijke handelingen bracht men het prestige van de Nederlandse Kroon in gevaar! Gelukkig wist de Nieuwe Rotterdamsche Courant te berichten, dat de sultan staande werd ontvangen. 'Daarna namen Hare Majesteiten plaats op een canapé en werd den sultan verzocht plaats te nemen op een fauteuil, niet naast, doch op een afstand tegenover Hare Majesteiten'.

Amsterdam feest - pluim voor politie

Overall in den lande feesten en overall ook problemen omdat feesten nu eenmaal geld kosten. Niettemin, er werd gefeest, vooral in de Hoofdstad, waar alle Amsterdamse buurtcomité's bijeen kwamen om over een huldeblijk te praten, resulterende in de bekende gouden koets.

Hoewel de Amsterdamse politie geen al te beste naam had op dit gebied, viel de ordehandhaving gedurende de kroningsweek best mee. De toenmalige commissaris Franken schreef, dat men 'met bedaardheid, welke flinkheid hoegenaamd niet uitsluit, beter terrein wint dan met stok of sabel'. Een verstandige aanpak!

Links wilde niet meedoen

De linkerszijde, met name de Domela-beweging, had geruime tijd voor de kroningsfeesten al de leus aangeheven 'Voor de kroningsfeesten geen man en geen cent' en de commerciële exploitatie van een en ander werd in hun orgaan danig gehegeld. Zo lezen we: 'Een blik in de Nederlandsche handelswereld van dezen tijd doet ons walgen van de miserabele sjachergeest die daar heerst en waarmee het a.s. kroningsfeest populair moet worden gemaakt. Oranje-schoeisel, onderbroeken, hemden, zakdoeken met portret van H.M. versierd (waar dus het vuil op moet komen), kousenbanden en "Oranje-middelen ter voorkoming van groote huisgezinnen" enz. enz. - voorwaar het is om te spuwen van al die baliekluivende sjacheraars, pluimstrijkers en

tafelschuimers en al wat kruipt voor een lintje of een strikje.' Daar staan we toch wel even van te kijken, in meer dan één opzicht!

Baarnse jongeren molesteren Domela Nieuwenhuis

Het behoeft geen betoog, dat reacties daarop van Oranjeklanten niet uitbleven. Domela Nieuwenhuis ondervond dit aan den lijve in zijn tijdelijke verblijfplaats in n.b. ons toen toch zo rustige Baarn, waar de opgeschoten jeugd hem in zijn huis moles- teerde om hem te dwingen de vlag uit te steken. De politie greep niet in, maar Mevr. Nieuwenhuis was niet voor een kleintje vervaard en deed de relzoekers teruggaan zonder dat het tot vernielingen kwam. Ook elders werden socialisten, die weigerden de vlag uit te steken, incidenteel lastig gevallen.

Summa summarum, om op het oranjegevoel terug te komen, dat moet al eeuwen oud zijn, al staat het woord nog niet in Van Dale.

Bep Grootendorst

Gegevens ontleend aan: E. Weber, Nederlandse Historiën, 15 jrg. no. 1

DE BOERDERIJ VAN SCHOUTEN IN DE HOOFDSTRAAT

Hij woont er nog steeds, Jan Schouten. Ik ben even met hem gaan praten, voor de onderschriften bij de foto's.

Hij vertelde het volgende: "Mijn overgrootvader kocht de boerderij zo rond 1805 (?). Er zat toen nog geen verdieping op. Die is er pas later, in ongeveer 1890 opgekomen. De boerderij is later nog vele malen verbouwd, maar de stallen en 't koetshuis aan de achterkant, staan er nog, zoals je op de foto met Wurf Bain kunt zien.

Ik ben hier op de boerderij geboren in 1917. Wij hebben altijd een boerderij en een zuivelbedrijf gehad. Wij hadden 26 koeien, groot en klein, die aan 't eind van de Oosterstraat in 't weiland liepen. In het voorjaar als er overvloed van melk was, maakten we kaas. Voor de oorlog verkochten we de melk voor 9 cent de liter. Maar als de concurrent 't voor 8 1/2 cent verkocht, dan moesten wij wel mee. Je moest er heel wat voor lopen, da's zeker."

De namen van de personen zijn fonetisch geschreven.

Mocht iemand de juiste spelling weten, hij stelle zich in verbinding met **Bert Stomp**

De boerderij van Schouten aan de Hoofdstraat. De foto dateert van ongeveer 1880.

Het is het huis van mijn grootvader Gart Schouten. Hij werd geboren op de boerderij van Zus Brouwer over de Eem.

Wie er op de

foto staan weet ik niet. Zus brouwer woont er nog. Ik heb nog een aquarel van de boerderij zonder verdieping. Deze werd er pas op 't eind van de vorige eeuw opgezet.

De foto, genomen door baron D'Aulnis, gemeente-archivaris in 1890, toont de Hoofdstraat in 1892.

Aan de overkant van onze boerderij was een weite rij waar we in 't voorjaar de kalveren lieten darten. Ernaast,

op de voorgrond rechts, bevond zich 't huis van Van der Maal, koster van de Pauluskerk.

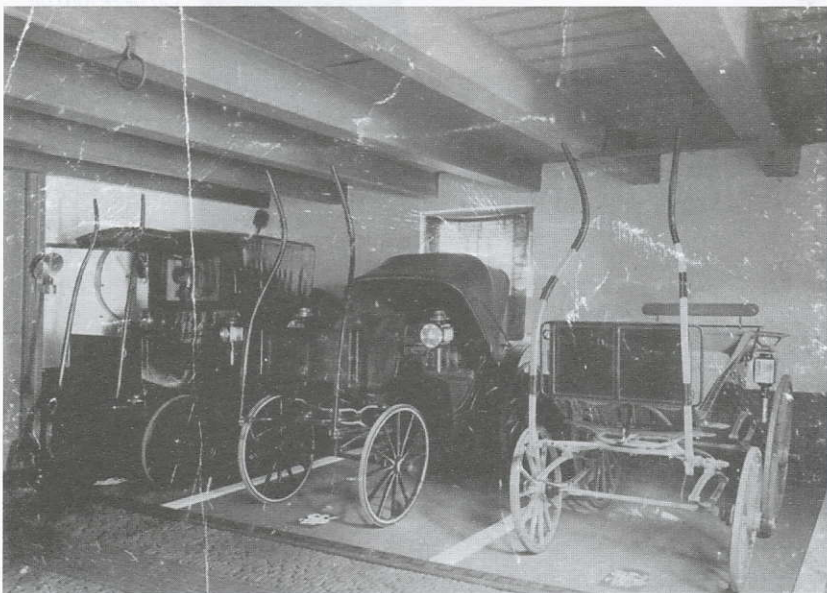

Op deze foto uit 1860 ziet u de heer Wurfbain op de bok van zijn open rijtuig. Achter hem zit zijn vrouw. Je kunt zien dat 't een hele gebeurtenis was 't maken van zo'n foto. De mensen gingen er echt voor staan. Het span paarden wordt vastgehouden door Booy en rechts van hem

staat Wouter Fiesbach ook met twee paarden. Booy begon later een garage. De heer Wurfbain was bankier in Duitsland. Hij kwam hier elk jaar met z'n familie op vakantie en huurde 't voorste gedeelte van onze boerderij. Hij nam z'n eigen rijtuigen, paarden en dienstponeel (o.a. koetsier en palfrenier) mee. Wij woonden dan in een klein gedeelte achterin de boerderij. We mochten als kind niet voor op 't erf spelen, omdat 't verhuurd was. We keken erg tegen deze deftige mensen op.

Het koetshuis. Hier zie je de tuigenkast.

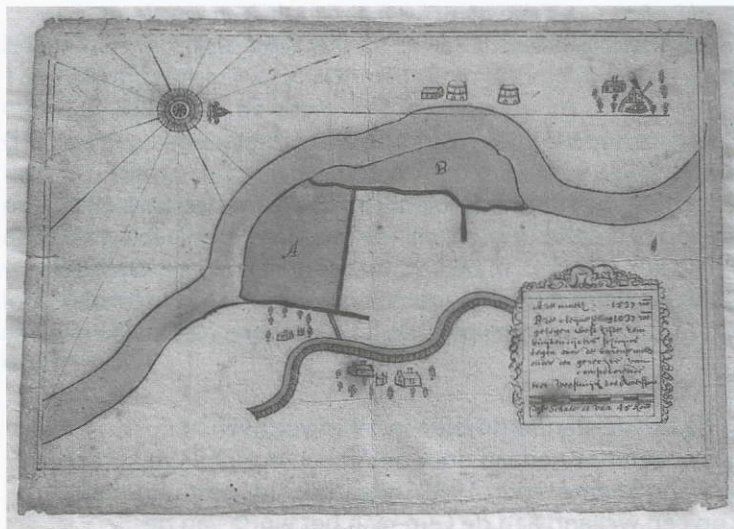

Het koetshuis. De rijtuigen van de heer Wurfbain, met 't wapen van Wurfbain in de vloer.

DE EEMSCHE MOLEN OP EEN KAART UIT DE ZEVENTIENDE EEUW

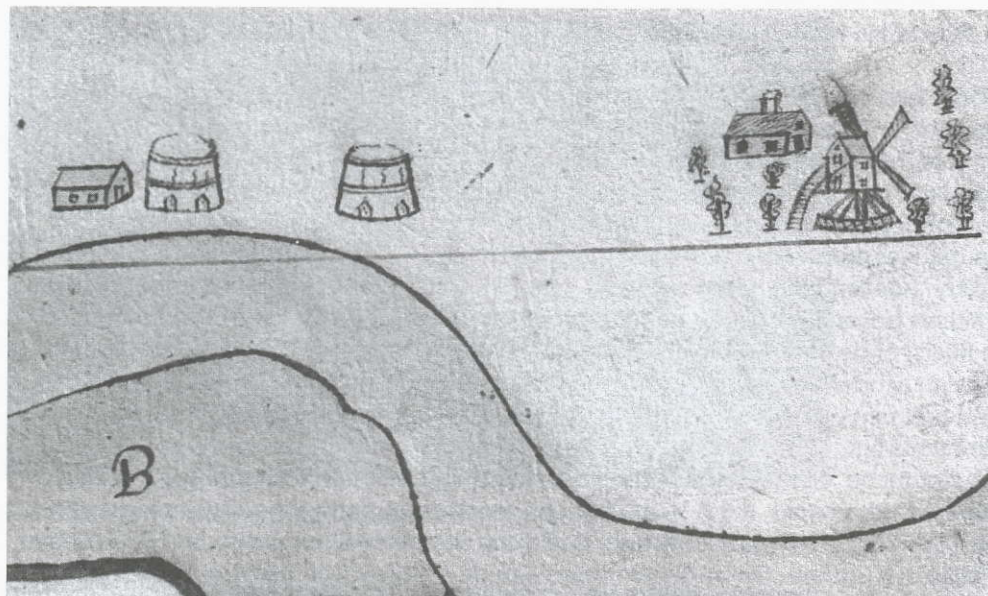
In het Gemeentearchief van Amersfoort bevindt zich een zeventiende eeuwse getekende en ingekleurde topografische kaart die voor Baarn interessant is, omdat de Eemsche Molen erop is afgebeeld. Deze, hierbij afgebeelde, kaart van een anonieme tekenaar, is ruim drie eeuwen geleden gemaakt, in opdracht van het weeshuis te Amersfoort, om de ligging van twee stukken grond aan te geven die het eigendom van dat weeshuis waren. Getoond wordt een deel van de rivier de Eem met twee stukken hooiland die groen zijn ingekleurd en gemarkeerd met de hoofdletters A en B. Rechts bovenaan zien we een tekening van de Eemsche Molen, ook genoemd De Bâars, of de Barensche Molen, en daarnaast het molenaarshuis. Het geheel omgeven met een achttal bomen. Links daarnaast zijn twee cilindervormige kalkovens getekend met een woning of boerderij. Verder naar links geeft een pijl aan dat het noorden rechts ligt.

Een cartouche, een tekst met versierde omlijsting, geeft een toelichting op de kaart. Daarin wordt verteld, dat A staat voor een maeth, een perceel hooiland ter grootte van 1537 roeden of ruim 2 hectare, en B voor een perceel hooiland van 1037 roeden, of bijna 1,5 hectare. De landerijen lagen aan de oostkant van de Eem, buitendijks, schuin tegenover de Barensche of Eemsche Molen.

Getekende en ingekleurde 17e eeuwse kaart van de Eem met de Eemsche of Barensche Molen en twee kalkovens. Gemeentearchief

Amersfoort, Inventaris Burgerweeshuis. Afmeting van de kaart 21 bij 19 cm. Gefotografeerd met toestemming van Stichting Burgerweeshuis te Amersfoort. Op deze kaart is het noorden rechts.

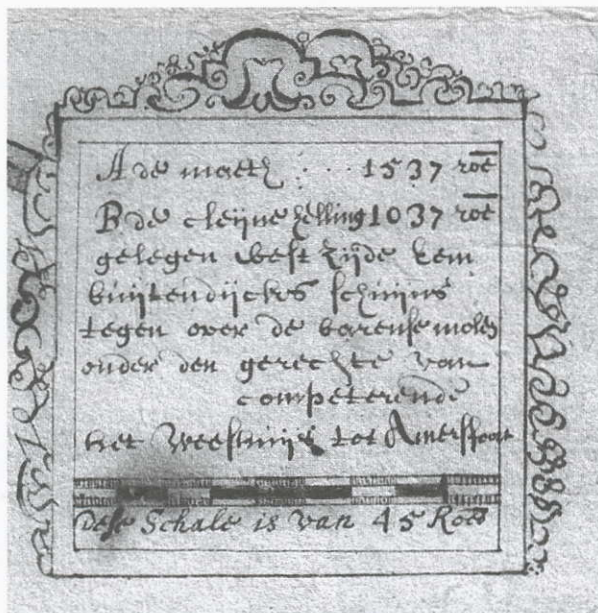

Detail van de kaart van de Eem, rechtsboven. Van rechts naar links: De Barensche Molen, ook wel genoemd De Eemsche Molen, of De Baars, met daarnaast het molenaarshuis en vervolgens, meer naar links: twee kalkovens en een woning of boerderij.

Een standermolen

De Eemsche Molen was van het type standermolen: een grote houten kast, die compleet met wiekenkruis, op een dikke houten spil (de standerd) geplaatst was, en die zo naar de wind gedraaid kon worden. In de kast waren twee zolders. Op de bovenste zolder, de steenzolder, werd het graan gemalen en op de onderste, de maalzolder, werd het meel in zakken opgevangen. De zolders waren te bereiken via een buitentrap.

In de provincie Utrecht is de laatste standermolen in 1954 verdwenen. Naar de Eemsche Molen is onderzoek gedaan door de Archeologische Werkgroep, de ARWE, van de Historische Kring Baerne, en in 1983 is daarover rapport uitgebracht. De molen heeft gestaan op een weiland aan de Eem, aan het einde van de Molensteeg, nu tegenover de zuidoostelijke hoek van Eemdalen VI. De molen heeft ongeveer twee eeuwen bestaan en is ruim anderhalve eeuw geleden afgebroken.

Detail van de kaart van de Eem.
 Cartouche met de volgende tekst:
 A de maeth 1537 roe / B de cleyne
 helling 1037 roe / gelegen Oost zijde
 Eem / buijtendijcks schuijns / tegen
 over de Barense molen / onder den
 gerechte van / competerende /
 het Weeshuys tot Amersfoort

Hij werd in de eerste helft van de zeventiende eeuw gebouwd, wellicht omstreeks 1640, en afgebroken omstreeks 1840, in opdracht van de toenmalige eigenaar Jhr. mr. M.G. Faas Elias, de bewoner van Schoonoord.

Het was een zogenaamde dwangmolen, want de boeren van Baarn en Eembrugge moesten hun graan in deze molen laten malen. Er werd vooral rogge gemalen, maar ook tarwe en boekweit. Het maalloon werd niet in meel, maar in geld voldaan, daarom was het geen schepmolen, maar een geldmolen. Het maalloon was vier stuiver voor een zak van één mud.

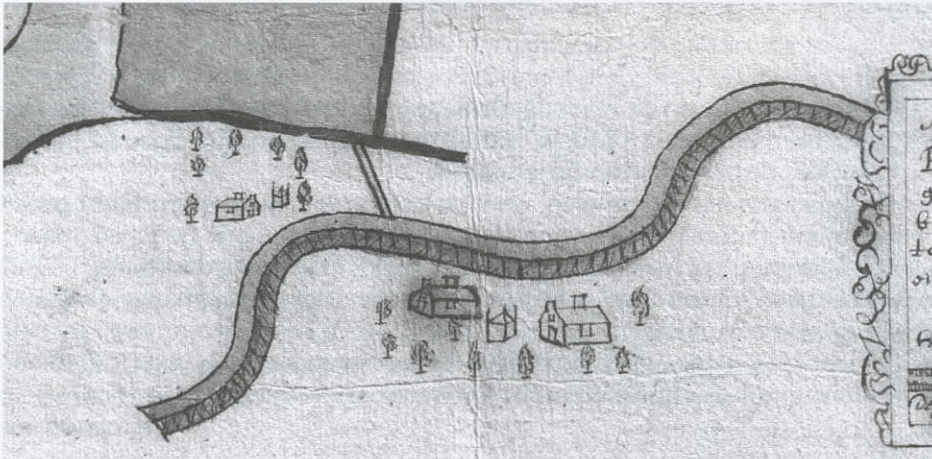
In 1764 verkocht Jan Gerritse Varecamp de molen met molenaarshuis voor f. 1090 aan Evert Cornelisz. van Zeyst, die als molenaar werd opgevolgd door zijn zoon Cornelis.

Een aquareel uit 1830

Hoe de molen er uitzag zien we op een aquareel uit het archief van het Museum Flehite in Amersfoort.

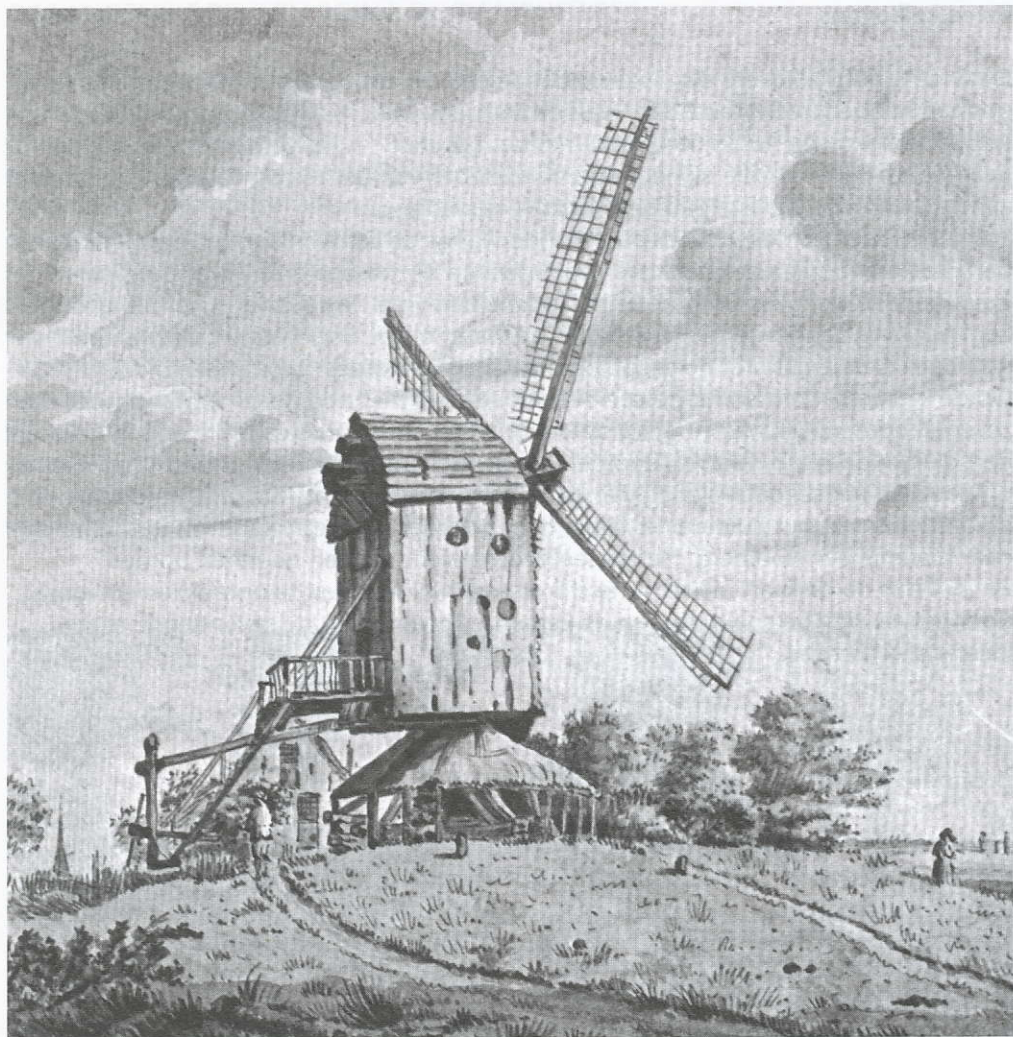
Deze aquareel, die omstreeks 1830 werd gemaakt door de Baarnse kunstenaar Frederik Willem Veldhuysen, toont een standerdmolen op een lage molenbelt. In de kast zijn op de maalzolder en de steenzolder gaten aangebracht. Er is aan de achterzijde een buitentrapp naar de beide zolders, alsmede een bordes. De onderbouw is afgedekt door een rond rieten dak. Omdat de molen van de grond naar de wind gedraaid kon worden was hij een zogenaamde grondzeiler. Op de aquareel zien we hoe de molenaar de kast met de wieken naar de wind draait. Achter de molen is het molenhuis zichtbaar en links de torenspits van de kerk van Baarn.

Bij het bodemonderzoek door de Archeologische Werkgroep van de Historische Kring Baerne werden onder meer gevonden: restanten van de funderingsblokken, alsmede een korenvork, een muuranker, pijpenkoppen, pijpenstelen, een bronzen speld, een eikenhouten pen, tegelfragmenten en fragmenten van aardewerk. De pijpenkoppen werden omstreeks 1640 gedateerd.

Detail van de kaart van de Eem. In het midden onderaan: Twee boerderijen met daar tussenin een hooiberg ten oosten van het Zuidereind.

Linksbovenaan de westkant van het Zuidereind: een boerderij met hooiberg.

De Eemsche Molen. Aquarel van omstreeks 1830 door de Baarnse kunstenaar Frederik Willem Veldhuysen. De molen stond ongeveer tussen 1640 en 1840 op het weiland nu tegenover de zuidoostelijke hoek van Eemdall VI

Twee kalkovens

De twee ronde kalkovens op de zeventiende eeuwse topografische kaart moeten bestaan hebben, recht ten zuiden van de Eemsche Molen, aan de tegenwoordige August Janssenweg 36-38, het pand met het opschrift "19 Zweminrichting 16", of daar dichtbij. De kalk die bij het bodemonderzoek van het terrein van de molen werd aangetroffen was wellicht van deze kalkovens afkomstig.

Tot het midden van de vorige eeuw stonden langs de Eem in Baarn en Soest verscheidene kalkbranderijen of kalkblusserijen. Er waren bijvoorbeeld kalkovens aan het Zuidereind, tegenover Grimmestein. De schelpen voor de kalkovens werden over de Eem per boot aangevoerd. Het storten van water op de ongebluste kalk was een gevaarlijk werkje dat met de grootste zorgvuldigheid moest geschieden.

Op de kaart staat onder het perceel A een boerderij met hooiberg, omgeven met een zevental bomen. Dit was mogelijk de boerderij aan het Zuidereind die nog in de jaren dertig eigendom was van Van Roomen en die in de mobilisatietijd moest verdwijnen, omdat zij in het schootsveld lag van de Nederlandse artillerie. Onderaan de kaart, aan de oostkant van het Zuidereind, staan twee boerderijen met trapgevels getekend en daar tussenin een hooiberg. Het geheel is omgeven met een negental bomen.

Zo is er dus op de kaart uit het Amersfoortse archief heel wat te ontdekken en vooral door het aardige tekeningetje van de Eemsche Molen komt de zeventiende eeuw ineens heel dichtbij.

Hans Bronkhorst

Bronnen:

- *Archeologisch onderzoek op de plaats van de voormalige Eemsche Molen, ook wel genoemd de molen De Baars, Archeologische Werkgroep (ARWE) van de Historische Kring Baerne, 1983.*
- *Flehite, tijdschrift voor verleden en heden van Oost-Utrecht. 12e Jrg. No. 3/4, december 1980*
- *Fred Gaasbeek, Jan van 't Hof en Maarten Koenders, Baarn, geschiedenis en architectuur, Zeist, 1994.*
- *E. Heupers, Baarn, Soest, Eemnes, Bunschoten-Spakenburg, Hoogland, Den Haag, 1948*
- *Geschiedenis van de Provincie Utrecht, (Deel II, Van 1528 - 1780), Utrecht, 1997.*
- *Molens in de provincie Utrecht, Een uitgave van de Stichting De Utrechtse Molens, Utrecht.*

DE LANDELIJKE RIJVERENIGING DE "EEMRUITERS".

De landelijke rijvereniging de "Eemruiters". Oppericht in maart 1936 door Gert Haarman, boer aan de Kerkstraat. Zijn boerderij stond achter "Eemwijk". Voorzitter was Gert Haarman en ere-voorzitter was P.H. Baron Taets van Amerongen, tevens penningmeester van de Rijvereniging "baarn" en lid van de "Baanse Rijsociëteit." Aart Koelewijn was secretaris, Jan Schoff penningmeester, Kees van der Wardt bestuurslid en de instructeur was K. Petrus. De oefenavond was woensdag in de Baanse manege aan de Torenlaan. Bij de oprichting waren er een tiental paardenliefhebbers lid. De meeste paarden waren werkpaarden, die tijdens de woensdagavonden ondermeer getraind werden voor concoursen en demonstraties. In Baarn had je ook nog de rijvereniging "Baarn" en de "Baanse Rijsociëteit" gevestigd in de manege aan de Torenlaan (waar nu huizen gebouwd worden). Bij trouwerijen en belangrijke jubilea werd een erehaag gevormd en werd er voorgereden. Ter gelegenheid van de verloving van Juliana en Bernhard werd er voorgereden en van de voorste drie ruiters waren er twee herauten en de middelste las de verlovingsoorkonde voor.

B. Stomp

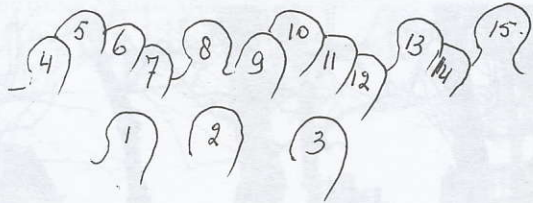

De Brink in de dertiger jaren met op de achtergrond het warenhuis "1001". U ziet het voorrijden van de "Eemruiters". Op de achtergrond rechts ziet u nog net de villa van mej. Van Ijsendijke, later Lettenmeyer en nu afgebroken. foto van Th. de Ruig.

J. Kouterik en Th. de Ruig wisten de namen van de Eemruiters. (Foto is bezit van mevrouw Kuyer-Van der Wardt)

1. Annie Schoff dochter van Jan Schoff en echtgenote van Gert Haarman
2. Bep Haarman zuster van Gert, echtgenote van Aart Koelewijn
3. Corry Schoff dochter van Jan Schoff
4. Goos Bröلمان was eigenaar van fruitzaak Leestr. 44
5. Thijmen de Ruig was eigenaar zwembad Aug. Janssenweg
6. Verdegaal (Eemnes)
7. Van der Wardt was boer aan de Zandvoortweg 192
8. Jan Schoff uitvaartonderneming Eemnesserweg 8a
9. Eep Bekker was chauffeur bij Sandberg ("Hoog-Wolde")

10. Gert Haarman was boer Kerkstraat 37
11. Dirk Hauber slager Laanstraat 73 tevens koetsier bij begrafenis
12. Eep Muts was expeditieknacht bij Kraayenhof
13. Aart Koelewijn had een viszaak Laanstraat 60
14. Kraayenhof had een wasserij aan de Eemstraat 18
15. Peters (instructeur)

zie 9; Sandberg woonde aan de Spoorlaan 4. Nu de Gerrit v.d. Veenlaan (sinds 1950). Gerrit v.d. Veen was verzetsheld en heeft het Emma-monument ontworpen.

VERENIGINGSNIEUWS

Een titel voor het jubileumboek

Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van onze kring zal in november volgend jaar een boek verschijnen over de oude en recente geschiedenis van Baarn.

Een werkgroep is al maanden bezig met de voorbereidingen. Een selectie uit de beste artikelen die in de loop der jaren in ons tijdschrift Baerne zijn gepubliceerd, wordt in het boek opgenomen. Enkele landelijk bekende auteurs, onder wie de in Baarn wonende Thera Coppens, Wim Hazeu en Fred Lammers hebben al toegezegd een bijdrage te zullen leveren.

Vele aspecten van de geschiedenis van Baarn zullen aan bod komen: archeologische, demografische, sociaal-economische, politieke, biografische, kerkhistorische en kunsthistorische. Fraaie exemplaren uit ons fotoarchief zullen de tekst verluchten. De werkgroep is nog op zoek naar een geschikte titel voor het boek. Graag doe ik een beroep op de leden om hierover met de redactie mee te denken. Heeft u een goed idee laat het dan weten door het voor 1 november a.s. in te sturen aan:

De Werkgroep Jubileumboek Historische Kring Baerne
Postbus 326
3740 AH Baarn

Degene die de mooiste titel bedenkt, krijgt een gratis exemplaar van het boek. Eveneens zal hij of zij worden uitgenodigd om aanwezig te zijn bij de feestelijk omlijste uitreiking van het boek aan de burgemeester op kasteel Groeneveld. Zowel leden als niet-leden mogen meedoen. Het bestuur streeft ernaar dat menige boekenkast met dit fraaie werk - en dat wordt het!! - verrijkt zal worden. Dankzij de royale steun van enige sponsors zal het boek tegen een aantrekkelijk prijs te koop zijn. Onze leden mogen rekenen op een aardige reductie.

J.G. van de Kraats
voorzitter

Boekbespreking

Bekende en onbekende Eemlanders

Na de succesvolle delen over de stad Utrecht en de Vechtstreek, wordt de serie Utrechtse biografieën nu uitgebreid met een aflevering over het Eemland, die in november 1998 zal verschijnen. De redactie, bestaande uit vertegenwoordigers van

diverse historische verenigingen en archiefdiensten uit de regio, Het Utrechts Archief en de Stichting Stichtse Geschiedenis, heeft daarbij de regio Eemland opgevat als het gebied tussen Eemnes, Bunschoten, via Amersfoort en Leusden tot Woudenberg. Ook de Historische Kring Baerne leverde een redacteur.

Het Eemland kent een lange geschiedenis: al in de Prehistorie woonden er mensen. Die kennen we uiteraard niet bij name en dus komen ze niet voor in Utrechtse biografieën, Het Eemland 1. De vroegst beschreven persoon die we wel in de bundel tegenkomen is de bisschop Ansfried, die iets na het jaar 1000 een abdij in het gebied stichtte. De jongste persoon is de iets meer dan twee decennia geleden Amersfoortse stadsarchitect Van der Tak. Duizend jaar Eemlanders dus! Dat laat zien dat de opgenomen personen uit alle tijden en alle lagen van de bevolking afkomstig zijn: van de Soester randfiguur en klokkenmaker Folkert de Graaf tot de adellijke Aleide de Beaufort, beroemd in Leusden vanwege haar liefdadigheid. Naast een deftige Amersfoortse burgemeester als Van Randwijck ook Willem van Ijken, een schipper uit Eemnes en de Baarnse fotopionier Adriaan Boer. Er zijn onbekende figuren tussen, zoals de 17de-eeuwse Hezer bendeleider Mees Rutgers, maar ook nationale beroemdheden zoals de schilders Paulus Bor en Jac van Looij.

Meer dan 40 levensbeschrijvingen zijn in het eerste deeltje opgenomen. Eind 1999 verschijnt het tweede deel. De boekjes kosten f 25 per stuk en zijn rijkelijk geïllustreerd. Leden van de historische kringen krijgen 10% korting bij voorintekening. U kunt contact opnemen met het verenigingssecretariaat voor bestelinformatie.

Aanwinsten Oudheidkamer

- Catalogus tentoonstelling Groeneveld
- Naambordje afkomstig van Bothalaan 1
- Twee petroleumstellen
- Beschrijving van Berlage's Badhotel
- Landkaart van provincie Utrecht
- Kwartetspel Koninklijke familie
- Sponsdoosje
- Inktpotje
- Doos met prijskaartjes
- Plattegrond van Baarn
- Beddepan
- Gaslampje afkomstig van de preekstoel Pauluskerk
- Kapothoedje en handschoen
- Kaarten van 6 verschillende leesplankjes
- Speelgoedfornuisje
- Ondersteek
- Tekening van Prinses Juliana door W.J. Rodenrijs
- Broche met vierkante stuivers
- Schilderij van de Torenlaan in 1894 door H.M. Weehuizen
- Bouwtekening van station buurtspoor
- Kantklosstandaard
- Aquarel van de Lage Vuursche door J. Hendriks
- Legpenning en wapen ambtsketen burgemeester
- Beker en kop en schotel met opdruk gemeente

Aanwinsten bibliotheek

Jubileumnummer van *de Rijvereeniging Baarn uit 1938*

J.W. Steendelaar, *Paleis Soestdijk en zijn bewoners.*

D. de Haan, *Antieke huishoudelijke apparaten.*

C.A. Tamse (red.), *l'Histoire de ma vie.*

C.W.I. Wittewaall van Stoetwegen, *De freule vertelt.*

C.J.C. Broer en M.W.J. de Bruijn, *De eerste kerken in Utrecht.*

Historische bibliografie voor het gebied Tussen Vecht en Eem

Levensbeschrijving van Jan Holtrop, kunstschilder

Verslag van de excursie op zaterdag 16 mei naar Doorn

Begunstigd door stralend voorjaarsweer gingen we zaterdag 16 mei, met een twintigtal leden op excursie naar Doorn.

Om half elf begon een uitgebreide rondleiding in kasteel Doorn, waar de verdreven keizer Wilhelm II van Duitsland, omringd door zijn paraferalia, nog zo'n eenentwintig jaar lang keizer speelde. Maar laten we eerst even ons geheugen opfrissen.

Hij toch was de man die de lont in 't Europese kruitvat had aangestoken, door in augustus 1914 achtereenvolgens Rusland de oorlog te verklaren en Luxemburg, België en Frankrijk binnen te marcheren.

Weliswaar was hieraan voorafgegaan de moord op Aartshertog Frans Ferdinand van Oostenrijk en z'n vrouw Sophie te Sarajevo, wat tot gevolg had dat Oostenrijk Servië de oorlog verklaarde. En wéér is Servië een gevaarlijke brandhaard vandaag de dag en nog steeds een militant volkje. Maar dit tussen haakjes. De oorlog loopt op niets uit en 9 november 1918 abdiceert keizer Wilhelm II. Op 10 november krijgt hij politiek asiel in Nederland. Op 11 november wordt de wapenstilstand getekend in Compiègne. Op 18 januari 1919, opening van de vredesconferentie te Versailles. Het vredesverdrag bevatte de bepaling, dat de keizer moest worden berecht. In januari 1920 werd door de toenmalige geallieerden een uitleveringsverzoek aan Nederland gedaan. Het verzoek werd door onze regering afgewezen.

Wilhelm had intussen het landgoed Doorn gekocht, waar hij mocht blijven, zij het in beperkte vrijheid.

We bezichtigden de rijke inventaris; de gobelins, de 18e eeuwse schilderijen, de verzamelingen snuifdozen en zilver. Het deed potsierlijk aan het zadel te zien waarop hij zat achter z'n werktafel (welk "werk" zou hij moeten doen?), de vele uniformen waarin hij zich kon vermommen: Veel valse schijn van een uitgespeelde Jan Klaassen. Ik hield er een triest gevoel aan over, dat gelukkig snel verdween toen we, buiten gekomen, verwarmd werden door een stralend zonnetje.

Een heerlijke wandeling door het mooie park en een lunch op het terras van de uitspanning "Rodestein" waren zeer welkom. Wat een verademing is het om dan het "Von Gimborn Arboretum" binnen te wandelen.

Dit in Engelse stijl aangelegde park is gespecialiseerd in diverse fraaie boomsoorten. Wij liepen de lange route van ongeveer 90 minuten onder leiding van een deskundige gids. Via de grote vijver met z'n prachtige doorkijkjes, het rhodobos, het tsugabos en de berkenhoek bereikten we tegen vier uur weer het beginpunt. Na zo'n fikse, mooie wandeling is het goed rusten met een verfrissend drankje. Voor enkelen van ons was het een eerste kennismaking met dit mooie park. We hebben genoten van een gezellige en leerzame mooiweer-dag.

B. Stomp

PROGRAMMA 1998

- zaterdag 19 september: excursie naar Linschoten en Montfoort
donderdag 24 september: lezing Koningin Wilhelmina door Mw.C. ter Laan
dinsdag 13 oktober: lezing door de heer Brugman over het dagelijks leven in 1600-1900 in verband met onderzoek te Monfoort
dinsdag 3 november: filmavond, films uit eigen beheer door de heer E.v.d. Steeg

PROGRAMMA 1999

- dinsdag 19 januari: dia's van Oud en Nieuw Baarn door de heren C.v.d. Steeg en T.G.H. Reitsma (nieuwe serie)
dinsdag 2 februari: dia's van Oud en Nieuw Baarn door de heren C.v.d. Steeg en T.G.H. Reitsma (nieuwe serie)
zondag 15 februari: dia's van Oud en Nieuw Baarn door de heren C.v.d. Steeg en T.G.H. Reitsma (nieuwe serie)
donderdag 25 maart: lezing over archeologie door de heer J.A. Bakker

Alle lezingen vinden plaats in Cultureel Centrum De Speeldoos, Rembrandtlaan 35 te Baarn. Aanvang 20.00 uur. De dialezing op 2 februari aanvang 14.00 uur.

Dialezing Wilhelmina Koningin der Nederlanden 1898-1948

Koningin Wilhelmina: monument en symbool van Nederland. Een schets van de bezielde vorstin met de erenaam "Moeder des Vaderlands".

In de voordracht met dia's wordt een beeld gegeven van de levensloop van koningin Wilhelmina, omringd door haar tijdgenoten, volk en gezin. Daarnaast wordt ook aandacht geschonken aan de ingrijpende maatschappelijke veranderingen gedurende Wilhelmina's 50 jarige regering en de rol die de vorstin daarbij speelde.

Het belooft een boeiende avond te worden.

DICK ASSURANTIE- EN HYPOTHEEK ADVIES B.V. **PRINS**

BELASTINGVRIJ SPAREN

HYPOTHEKEN

Maatwerk tegen concurrerende rentepercentages

ASSURANTIE

Zeer goede voorwaarden tegen scherpe tarieven

PENSIOENEN

Belangrijk in verband met terugtrekkende overheid

JONGEREN TOEKOMST PLAN

Speciaal voor jongeren die een onbezorgde toekomst willen

Ons advies is gratis overdag en ook 's avonds

Tel. (035) 541 13 59

Fax (035) 541 00 63

**Nachtegaalhof 10
3741 WZ Baarn**

APOTHEEK JULIUS

Apothekers: *O.P. Hofkes, E. Hofkes-Dazert
en M.A. Smulders-de Jong*

**LAANSTRAAT 26
3743 BG BAARN
TFI EFOON (035) 541 24 32**

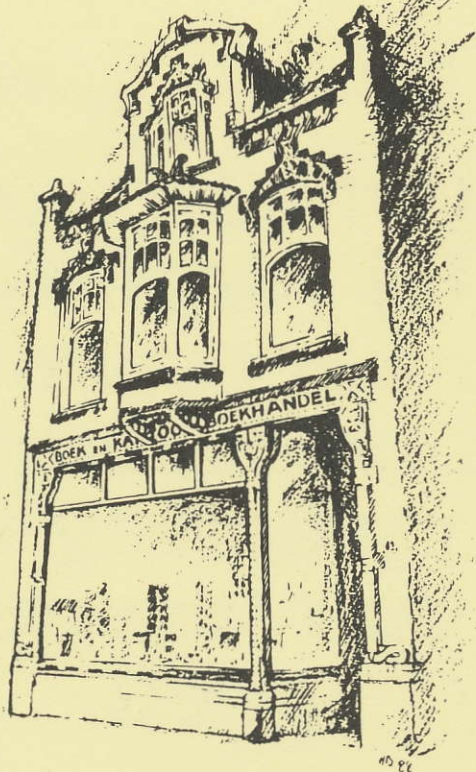

**Uw adviseur
bij verkoop,
aankoop, taxatie,
financiering en
verzekering van
onroerend
goed**

VAN BERKUM MAKELAARS

MAKELAARS IN EN TAXATEURS VAN ONROERENDE GOEDEREN
Nieuw Baarnstraat 93, postbus 135, 3740 AC Baarn.
Telefoon 541 84 45* Lid NVM

Sinds 1886

BOEKHANDEL DEN BOER

Laanstraat 69 - 3743 BC Baarn - Telefoon 541 20 32

Gespecialiseerd
in literatuur,
kunst- en kinderboeken

Historische Kring "Baerne"
t.a.v. archief werkgroep oudheidkamer